

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Ергюл Таир Реджеб, ИИНЧ-БАН - външен член на научно жури в конкурс за заемане на академичната длъжност ДОЦЕНТ по професионално направление 3.2. Психология/ Психология на дейността (потребителското поведение), обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски” в ДВ бр.57/14.07.2017 г.

Становището е изготвено по решение на Научно жури, определено със Заповед № 1732/21.08.2017 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски” – Благоевград, на основание на разпоредбата на чл. 27, ал. 1 на Закона за развитие на академичния състав, чл. 61, ал. 1 от Правилника за неговото прилагане и Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ „Неофит Рилски”- Благоевград.

Относно: научната, научно-приложната и професионално-академичната дейност и продукцията, представена от участниците в конкурса

гл. ас. д-р Иван Димитров Кръстев

Иван Кръстев придобива докторска степен по Икономика през 1988 г., като е редовен асистент от 1988 до 1991 г. последователно в АОНСУ и Институт за научни изследвания, София. От 1995 г. е главен асистент по Икономическа психология в ЮЗУ „Неофит Рилски“, Благоевград. Владее руски и френски език. Кандидатът членува в Съюз на учените – България, и в Международната асоциация по приложна психология (IAAP - International Association of Applied Psychology). Член е на редколегията на сп. Psychological Thought от 2012 г., а от 2016 г. на редакционния екип на Годишник по психология - ЮЗУ „Неофит Рилски“ от 2016 г. Участвал е с научни доклади на национални и международни форуми.

Педагогическа дейност:

От предоставената справка става ясно, че кандидатът е преподавател на основен трудов договор във Философски факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ от 1995 г., т.е. от 22 г. В качеството си на главен асистент е разработил учебна програма по дисциплината Психология на потребителя, като аудиторната му заетост през последните години включва дисциплините Икономическа психология, Психология на потребителя, Бизнес психология,

Психология на управлението, Психология на рекламата и др., които напълно съответстват на обявения конкурс по направление 3.2. Психология/ Психология на дейността (потребителско поведение). Кандидатът е научен ръководител на дисертация за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“ на тема: „Личностни особености на младежи – предприемачи и мениджъри“. Успешно защитилите дипломанти под негово ръководство са петима в периода 2009-2014 г. Участвал е в образователен проект „Студентски практики“ - МОН, като Академичен наставник на петима студенти от сп. Психология.

Научно-изследователска дейност:

В конкурса гл. ас. д-р Иван Кръстев участва с 29 публикации, от които 2 монографии (1 самостоятелна и 1 в съавторство), учебник и учебни помагала, статии в научни списания и годишници, както и доклади от научни форуми. Цялостната научно-изследователска дейност на кандидата е по темата на конкурса, като сред тях заслужава да се отбележат самостоятелния монографичен труд *Психолого-икономически аспекти на потребителското поведение*, който акцентира върху значими аспекти от поведението на потребителя, като личностните характеристики – мотивация, ценности и жизнен стил, определящи пазарното поведение на потребителя; върху отношението на потребителя към дадена търговска марка; процеса на вземане на решение за покупка и др. Част от тези проблеми са детайлно анализирани и в други публикации на автора, като *Макро-моделът X-YZ при определяне на позицията на търговската марка*; *Потребителското отношение към сателитните оператори* и др.

Друг значим труд на кандидата, съдействащ за развитието на интердисциплинарната наука „*Икономическа психология*“, обръща внимание на пазарната икономика, като въз основа на макроикономиката се предлагат възможни решения за проблеми като безработица, инфлация и др. Трябва специално да се подчертае акцента, поставен върху ценностната

система, националните психологически особености и социалните стереотипи. В тази насока анализът е обогатен чрез научни статии и доклади, които се фокусират върху проблемите на пазарната икономика, вземането на решения и др., като *„Икономическата психология – съвременна интердисциплинарна наука“*; *„Ценова реформа, потребление и икономическа мотивация“*; *„Същност и форми на процеса на сегментиране на потребителския пазар“* и др.

Без да навлизам в подробности, може да се обобщи, че цялостната научно-изследователска дейност на гл. ас. д-р Иван Кръстев е посветена на задълбочено проучване на потребителското поведение, като се акцентира както на икономическите (икономически растеж, развитие на пазара и др.), така и на психологическите (личностни характеристики, мотивация, ценности и др.) фактори, които определят поведението. Неговите разработки съдействат не само за обогатяване на наличните знания, но подкрепят интердисциплинарния подход към темата.

д-р Ивелина Пенева Енчева

Ивелина Пенева придобива докторска степен по Педагогическа и възрастова психология през 2012 г. в ЮЗУ „Неофит Рилски“. Кандидатката е посочила членство в редакционните колегии на две международни списания: *American Journal of Applied Psychology, Humanities and Social Sciences*, както и в редакционни колегии на научната конференция с международно участие *„Психологията – традиции и перспективи“*, ЮЗУ „Н. Рилски“, Благоевград. Владее руски и английски език. Участвала е с научни доклади на национални и международни форуми.

Педагогическа дейност:

От предоставената справка става ясно, че кандидатката е има трудов стаж като асистент от 2 г. във Философски факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ в периода 02.2013-02.2015 г., като е била гост преподавател за учебните 2011/2012 и 2012/2013г. В качеството си на хоноруван

преподавател е провеждала лекции по Психология на личността, Обща, възрастова и педагогическа психология и семинарни упражнения по Диференциална психология, Психология на личността, Психологически измервания, Експериментална психология и др. За обогатяване на Лабораторния комплекс е разработила компютърна модификация на тахископска методика. Научен консултант на дисертация, защитена през 2017 г. в направление 4.6. Информатика на тема с интердисциплинарен характер. Осъществила е редица консултации за статистическата обработка, методологични консултации на 8 докторанти и 15 студенти, като е изготвила 19 рецензии на дипломни работи на студенти в специалност „Психология“. Налице са множество публикации с докторанти и студенти, както и участие в образователни проекти „Студентски практики“ - МОН, като Академичен наставник в периода 2013-2014 г. Обобщено, педагогическата дейност на кандидатката е в рамките на няколко години, като покрива предимно области извън обявения конкурс, като Психология на личността, Обща, възрастова и педагогическа психология, Психологически измервания, Експериментална психология и др.

Научно-изследователска дейност:

От своите общо 46 публикации д-р Ивелина Пенева представя за участие в конкурса 37 труда, от които: 1 монография в съавторство; 1 учебник; 2 учебни помагала (един в съавторство); 16 статии в списания и годишници, от които 6 на английски език и 7 в рецензирани и реферирани списания в чужбина и 9 в страната; 17 доклади от конференции, от които 6 на английски език. Седем от изложените публикации, от които само две самостоятелни, кандидатката представя като публикации, приравнени към самостоятелен монографичен труд на тема „*Измерителни качества на психологически и дидактически тестове*“. Списъкът на забелязаните цитирания на трудовете на кандидата включва 71 цитирания на 20 от разработките на автора, като 10 от цитиранията са в разработки,

индексирани в Scopus или Web of Sciences. Ивелина Пенева е участвала като член на колектива в 4 проекта по Наредба № 9, финансирани от ЮЗУ „Неофит Рилски“ и ФНИ-МОН.

Представената авторска справка на резюметата на научните трудове на кандидата отразяват широк кръг изследователски интереси, които са обединени в следните насоки:

1. Разработки, разискващи стиловете на комуникация в различни дейности – преподавателска, медицинска, спортна, мениджмънт и управление на човешките ресурси, потребителско поведение, бизнес дейност и др. Включени са 12 публикации, които акцентират върху асертивността като средство за активизиране на човешкия потенциал и способ за самоутвърждаване, както и за постигане на максимална личностна реализация в различни сфери, с внимание върху бизнес дейността и бизнес комуникацията. Специално внимание е отделено на асертивността в съвременната образователна система, като се представят емпирично изследване върху студенти. В посочените разработки се обсъждат и комуникативните аспекти на различни дейностни ситуации, като отново се подчертава ролята на асертивността като най-ефективна стратегия за общуване.

2. Публикации, приравнени към самостоятелен монографичен труд на тема „Измерителни качества на психологически и дидактически тестове“. Включени са 7 публикации, които акцентират върху необходимостта от адаптация на преводните психологически тестове и способите за проверка на психометричните характеристики на психологическите и дидактическите тестове.

3. Разработки, свързани с методиката на провеждане на емпирични изследвания, включващи три труда, от които 2 учебни помагала (1 в съавторство). Разработките са посветени на етапите при провеждане на психологическо емпирично изследване, най-често използваните

непараметрични статистически методи, оформянето на докладите от емпиричните изследвания и др.

4. Разработки, свързани с електронното тестиране и електронното обучение. Посочени са 9 публикации, които акцентират върху необходимостта от разширяване на практиката за електронно (компютърно и интернет) тестиране и обучение.

5. Разработки, разискващи същностните аспекти на надеждността в психологическите измервания, социалната и организационната психология. Включените 3 разработки акцентират върху надеждността като основна философска категория и по отношение на социалната организация, както и надеждността като категория в измерванията.

6. Разработки в областта на клиничната и консултативната психология, отразяващи 5 публикации, в които се разискват проблеми, свързани с нарушения в развитието, психосоматични заболявания и др.

7. Разработки с друга тематична насоченост – включени са две публикации върху младежи с отклоняващо се поведение и самооценката на студенти.

От представените публикации някои попадат в повече от една насока, което се обяснява с широтата на тематичният им обхват.

Научно-изследователската дейност на д-р Ивелина Пенева е разнопосочна, но по-скоро оставя впечатление за интерес към изследователските методи и статистическите процедури, отколкото върху същностните психологически проблеми. Въпреки това трябва да се отбележи научния ѝ принос по отношение разработването на нови психологически тестове, най-вече адаптация на личностна скала за изследване на асертивността и обогатяване на наличните знания относно психометричните показатели на прилаганите тестове и възможностите за развитие на електронно тестиране и обучение. Бих препоръчала в бъдеще кандидатката да задълбочи самостоятелната си работа, като фокусира

изследванията си върху значими психологически проблеми.

Заклучение

Въз основа на представените документи и приложените доказателства на двамата кандидати смятам, че гл. ас. д-р Иван Кръстев е с много по-продължителен педагогически опит и задълбочена научно-изследователска дейност, които съответстват напълно на обявения конкурс. Поради това убедено ще дам гласа си за него, като се основавам на неговата дългогодишна академична кариера, научни и научно-приложни постижения в областта на Психология на дейността (потребителското поведение), доказано въз основа на две монографии, от които 1 самостоятелна – *Психолого-икономически аспекти на потребителското поведение* и 1 в съавторство – *Личност и асертивност в бизнеса*, 1 учебник (Икономическа психология) и редица научни статии, проследяващи потребителското поведение, пазарните отношения, търговската марка, вземането на решение и др.

В същото време, от представените за участие в конкурса за Доцент по професионално направление 3.2. Психология/ Психология на дейността (потребителското поведение), обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски” в ДВ бр.57/14.07.2017 г., документи на д-р Ивелина Пенева относно научните публикации и приноси смятам, че значителна част от публикациите не отговарят на обявения конкурс. Съгласно чл. 80 (2) от Вътрешните правила на Университета, монографията или равностойните публикации, както и всички останали доказателства на кандидата трябва да са по направлението на обявения конкурс. Една част от публикациите на кандидатката са по-скоро в областта на Психология на личността, Възрастова и педагогическа психология, като сред тях са: Пенева, И. (2015). *Асертивността във висшето образование* (учебник); Мутафова, М.,К. Стоянова, И. Пенева (2013). *Стилове на взаимодействие на учителите с учениците*. Сб. доклади ...; Пенева, И и др. (2014). *Адаптация на личностна скала за изследване на*

асертивността за ученици от горна училищна възраст. Год. на СУБ..; Пенева, И., Г. Кидиков, (2017). *Асертивността при ученици от горна училищна възраст.* Международна научна конференция...; и др. Публикациите, приравнени към самостоятелен монографичен труд на тема „Измерителни качества на психологически и дидактически тестове“ са по-скоро в областта на Психология на измерването; както и двете учебни пособия: Стоянова, Ст. Пенева, И. (2014). *Методическо ръководство за провеждане на емпирични психологически изследвания.*; Пенева, И. (2015). *Непараметрични статистически методи.* и т.н. В същото време част от публикациите на кандидатката са по темата на дисертацията и от времето на придобиване на образователната и научна степен „Доктор“. Това налага съществено редуциране на публикациите, като по темата на конкурса остават по-малко от 10 публикации.

Основавайки се на представеното по-горе изложение, убедено подкрепям избора на гл. ас. д-р Иван Кръстев за заемане на академичната длъжност Доцент по професионално направление 3.2. Психология/ Психология на дейността (потребителското поведение), обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски“ в ДВ бр.57/14.07.2017 г.

Дата:
17.10.2017 г.

Член на журито:
(доц. д-р Ергюл Таир Реджеб)